

ПРОФЕСОР ПРЕДРАГ ПИПЕР КАО АУТОР УЏБЕНИКА ЗА ОСНОВНУ И СРЕДЊУ ШКОЛУ

У раду се даје преглед ауторских, тј. коауторских уџбеника руског језика професора Предрага Пипера намењених ученицима основних и средњих школа. Уџбеници се сагледавају са теоријског и практичног аспекта: анализира се њихов структурни и садржајни план, комуникативни аспекти, организација језичког и говорног материјала, систем вежбања, образовне, културолошке и васпитне функције. Даје се оцена свих наведених параметара квалитета са акцентом на комуникативној оријентацији и могућностима примене усвојених знања и вештина у реалној комуникацији.

Циљ рада је да се укаже на извесне предности савремене концепције уџбеника страног (руског) језика у односу на традиционалну. Резултати истраживања показале да се анализирани уџбеници одликују низом иновативних дидактичких решења, пре свега комуникативном и практичном усмереношћу, што представља радикални заокрет у односу на традиционалну концепцију уџбеника страног (руског) језика у нас.

Кључне речи: руски језик, уџбеник руског језика, основна школа, средња школа, комуникативни аспект.

The paper offers a review of the Russian language textbooks for primary and secondary schools authored or co-authored by Professor Predrag Piper. The textbooks are analysed from both the theoretical and practical perspectives: their structural and content-related plan is reviewed, as well as their communicative aspects, organisation of linguistic and spoken language materials, the system of exercises, educational, cultural, and pedagogical functions. All these parameters of quality are evaluated, focusing particularly on the communicative orientation and the possibilities of using the acquired knowledge in real-life situations.

The aim of the paper is to point to certain advantages of the modern concept of foreign language (Russian) textbooks over the traditional ones. The research results indicate that the analysed textbooks feature many innovative didactic solutions, primarily in terms of their communicative and practical orientation, which makes them radically different from the traditional foreign language (Russian) textbooks in our country.

Keywords: Russian language, Russian language textbooks, primary school, secondary school, communicative aspect.

Увод

У богатој научној, лингвистичкој и педагошкој заоставштини професора Предрага Пипера важно место заузима рад на уџбеницима. Иако мање позната нашој научној и стручној јавности, његова дидактичко-методичка и педагошка делатност оставила је значајан траг у српској лингводидактици. Заједно

са својим колегама – коауторима Марином Петковић, Светланом Мирковић, Вучином Раичевићем и Андрејем Тарасјевом осмислио је и саставио низ уџбеника за основну и средњу школу и увео значајне новине на концепцијском, садржајном и методолошком плану.

У раду се даје преглед и оцена ауторских, тј. коауторских уџбеника професора Предрага Пипера из серије *Давайте дружитъ* (ДД1–4) и *Орбита* (О1–4) за основну школу, као и уџбеника из серије намењене ученицима гимназија и средњих стручних школа за почетну етапу учења руског језика (РЈ1–4). Уџбеници су настајали континуирано у распону од готово две деценије. Од почетка 90-их година од када се примењују у настави доживели су бројна издања, а по многим параметрима квалитета актуелни су и данас. Уџбенике сагледавамо са теоријског-концепцијског и практичног аспекта. Теоријско-концепцијски аспект пружа увид у дидактичко-методичку структуру уџбеника на макро- и микроплану, факторе релевантне за селекцију и обим језичког и говорног материјала, методе, принципе и облике рада који су заступљени у уџбеницима. Практични аспект треба да покаже у којој мери су уџбеници функционални, тј. да ли су саображени циљевима наставе, психолошким, интелектуалним и комуникативним потребама узрасне групе којој су намењени.

Циљ истраживања је да се укаже на промене на садржајном и методолошком плану, као и на аспекте које уџбенике из поменутих серија умногоме карактеришу као модерне и иновативне у односу на традиционалне уџбенике руског језика у нас.

Структурно-садржајни план

Резултати анализе показују да на макроплану нема значајнијих разлика међу уџбеницима. Макроструктуру чине тематске целине, тј. уџбеничке лекције чији број варира од 7 до 12. Изузетак представља једино уџбеник из серије *Давайте дружитъ* за пети разред основне школе (прва година учења) у коме је материјал организован у виду микроцелина којих је укупно 33. У оквиру поменутих целина материјал није изложен линеарно, те се може обрађивати у слободном поретку и селективно (ДД1–4; О1–4; РЈ1–4). Елементе сваке целине чине текстови, граматички садржаји, рубрике за обнављање старог и усвајање новог градива, језичка и говорна вежбања, комуникативне функције, културолошки садржаји и руска говорна етикеција.

Уџбенике одликује савремени, у многим елементима иновативни приступ у одабиру и презентацији наставних материјала, пре свега тема и текстова за обраду. Доминирају теме из свакодневног живота: школа, породица, дружење, дописивање, распуст, путовања, руска природа, годишња доба, руска зима, спорт, здрав живот, обичаји, празници. У уџбеницима за средњу школу, поред већ поменутих, обрађују се и теме из руске и националне историје и културе са акцентом на руско-српским историјским и културним везама, традицији и православној духовности.

Комуникативни аспекти

У уџбеницима се посебна пажња посвећује језичким вештинама, нарочито вештини усменог и писменог изражавања на бази прочитаног текста и умењу примене поменутих вештина у решавању конкретних комуникативних задатака. Управо та комуникативна оријентација даје уџбеницима нову димензију и квалитет који их битно опредељује у односу на традиционални приступ у коме је комуникативни аспект био слабије изражен. Основна јединица рада и даље је текст, уз напомену да поред монолошког текста, на коме се углавном базирао традиционални уџбеник, све више доминира дијалог као говорни модел који има примену у реалној комуникацији. Дијалог служи као материјал за увежбавање читања у пару или групи, као извор нових речи и израза из свакодневног говора, као модел за усвајање и увежбавање граматичких јединица, као образац руске говорне етикеције или као модел за састављање сличних усмених и писмених исказа у дијалогској форми. У наставку излагања наводимо примере микродијалога за увежбавање интонације и обнављање прошлог времена глагола:

Повтори за преподавателем. Обрати внимание на интонацију.

- Можно открыть окно?
- Да, можно.
- Можно сесть к окну?
- Да, можно.
- Можно мне выйти из класса?
- Нет, нельзя.
- Можно вытереть доску?
- Пожалуйста. (...) (ДД2: 25)

Проверь, умеешь ли ты закончить реплику:

Образец: – Летом Лида ездила во Владивосток.

И Коля тоже ездил во Владивосток.

- Всё лето Миша играл в баскетбол. – И мои братья ...
- Вчера брат был в кино. – И Наташа тоже
- Соня всё лето танцевала и купалась. – И мы тоже и
- Вчера мы в школе повторяли новые слова. – А ты тоже дома (О4: 18)

У уџбеницима су обрађене најважније комуникативне функције са елементима руске говорне етикеције. Тако ће ученици научити шта Руси говоре при сусрету, а шта на растанку, пред пут (ДД1; ДД4; О4; РЈ4); шта говоре када се упознају (ДД4; О4; РЈ4), када изражавају комплименте, похвале, критику, препоруку или савет (О3); како да се учтиво обратe непознатој особи и оријентишу у граду (ДД1; РЈ2); које изразе користе како би означили почетак заједничке активности, радње, кретања (пошли, поехали, начали); шта говоре и пишу када

честитају рођендан, Нову годину и друге празнике (ДДЗ; ДД4; О4; РЈ2), када позивају у госте и наздрављају (РЈ1); које изразе користе при куповини одеће, обуће (ДД2; РЈ1) и намирница у продавници (ДДЗ); како изражавају упозорење (ДДЗ), неслагање (О4), сагласност или несагласност (РЈ2); које изразе користе наставници, а које ученици на часу (О4); шта говоре у градском превозу (О4); како изражавају своје мишљење (О4; РЈ4), радост, задовољство (ДД4; О4), потребу, обавезност, молбу (РЈ2) и низ других комуникативних функција које имају примену у свакодневној комуникацији.

Граматички садржаји

Комуникативни приступ уочен је и у презентацији граматичких садржаја што је још један значајан помак у односу на уџбенике претходних генерација. Он још увек није доминантан у презентацији граматичке грађе, али постепено постаје озбиљна алтернатива традиционалном начину увођења граматичких материјала. Традиционални приступ и даље је присутан у виду објашњења, правила, схема и формалних граматичких вежбања, међутим он све више уступа место модерним, комуникативно оријентисаним граматичким моделима и вежбањима на основу којих се граматика усваја на бази комуникације. Ево једног примера у коме се кроз питања и одговоре увежбава императив:

Тебя спрашивают – ты отвечаешь.

Образец:

– *Можно прыгать в воду? – Прыгай. Прыгайте.*

– *Можно идти на место? –*

– *Можно читать вслух? –*

– *Можно писать карандашом? –*

– *Можно слушать музыку? – (ДД2: 10)*

Још један веома успешан начин увођења новог граматичког материјала је кроз кратку причу у виду стрипа. Као пример наводимо причу „Ослик и грузовик” која има за циљ да упозна ученике са падежима. Свака сличица из приче уз одговарајући текстуални садржај илуструје одређени падеж – од номинатива до локатива:

Идѐт по узкому мосту ослик. Идѐт навстрѐчу ему грузовик. Встрѐтились, остановились. У ослика поклѐжа тяжѐлая. И у грузовика поклѐжа тяжѐлая. Не хочет грузовик ослику дорѐгу уступитѐ. Не хочет ослик грузовику дорѐгу уступитѐ. Толкаѐт грузовик ослика. Толкаѐт ослик грузовик. Дрожит под осликом мост. Дрожит под грузовиком мост. Трясѐтся поклѐжа на ослике. Трясѐтся поклѐжа на грузовикѐ (ДД2: 12).

Након читања приче ученици се питањима наводе да у формулацији одговора употребе именице *ослик* и *грузовик* у одређеном падежу. (ДД2: 13)

Фонетика

Значајну новину у уџбеницима за основну школу представљају мини рубрике посвећене фонетици. На страницама уџбеника можемо наћи обиље фонетског материјала – низ илустрација које описују фонетске појаве у руском језику, као и велики број вежбања за усвајање правилног изговора руских гласова, акцента и интонације. На плану фонетике посебно се издвајају уџбеници из серија *Давайте дружить* и *Орбита* за пети разред основне школе (прва година учења) који уводе ђаке у наставу руског језика кроз кратак орални курс у току кога се они постепено упознају са новим предметом, привикавају слух на страни језик који почињу да уче, слушају, понављају и памте речи, фразе, реченице и читаве пасаже на руском језику. Управо по овом уводном оралном курсу наведени уџбеници за основну школу разликују се од свих осталих уџбеника старије и новије генерације у којима је овај важан сегмент наставе изостао. Објашњење донекле можемо тражити у чињеници да су поменути уџбеници настајали у време када се руски још увек учио као први страни језик са фондом од 4 часа недељно који је наставнику пружао више могућности и простора за планирање наставе. Фонетски материјали се и по завршетку почетне етапе учења протежу кроз све наредне етапе у најразноврснијим видовима: најчешће кроз илустративне прилоге, песмице, брзалице, пословице, шале. Ево како аутори у уџбенику за шести разред на шаљив начин објашњавају разлику између звучних и беззвучних сугласника:

Мы звонкие.

– Почему?

– Потому что на нас можно кричать.

Б, Д, Г...

Мы глухие.

– Почему?

– Потому что на нас нельзя кричать.

Ц, Т, К...

Следе примери:

Ешь суп.

– Болит зуб.

Схватил мальчик лук

и побежал на луг.

А потом пошёл в лес

и на дерево влез.

(ДД2: 22)

Језичка и говорна вежбања

Вежбања у уџбеницима и радним свескама које их прате (ДД1–3 РС; О2–4 РС) разноврсна су: обавезни су одговори на питања уз сваку лекцију, састављање реченица на основу задатих речи или према обрасцу, допуњавање реченица, трансформација реченица, стављање речи у одређени граматички облик – време или падеж, превод реченица са српског на руски језик. Уочен је такође велики број вежбања за усвајање правилног изговора и интонације које су равномерно распоређене кроз уџбенике (ДД1–2; О1–2). Поред наведених традиционалних

видова вежбања, у уџбеницима и радним свескама су заступљена и вежбања за развијање вештине усменог и писменог изражавања са ослонцем на текст или без њега, препричавање лекције на основу питања, састављање кратких усмених исказа на основу задатих речи, симулирање дијалога на материјалу из текста, ситуативна усмена и писмена вежбања. Ево неколико примера:

Представь себе, что однажды в одной семье мама уехала в командировку, папа ушёл на работу, а дети остались дома одни. Когда папа вернулся с работы, он вошёл в кухню и О ужас!

Напиши, что должен сделать папа, чтобы привести кухню в порядок. (ДДЗ РС: 42; ОЗ РС: 45)

Представь себе, что в твоём доме накопилось много дел. Мама не может всё сделать сама, а нужно помыть и вытереть посуду, убрать вещи со стульев в шкаф, вынести мусорное ведро, и мама говорит тебе:

- Сынок, и посуду!
- Дочка, вещи со стульев в шкаф!
- Сынок,, пожалуйста, мусорное ведро! (О4: 43)

Исправь автора.

Один рассеянный мальчик отдыхал на море. Он должен был написать несколько поздравлений с днём рождения. Поздравления он перепутал и послал своей бабушке, товарищу по классу и своему папе. Прочитай эту «путаницу» и исправь его поздравления.

«Дорогая бабуля, поздравляю тебя с днём рождения! Расти большая, будь счастливая! Желаю тебе больших успехов в работе.» (...) (ДД2 РС: 47)

Културолошки, васпитни и образовни план

У језичке и говорне садржаје аутори вешто уграђују елементе руске, али и националне културе, занимљивости о руским обичајима, традицији, празницима. Кроз одабране културолошке прилоге ученици се упознају са руском уметношћу, балетом, позориштем, музиком, филмом (ДДЗ; РЈ2; РЈ4); са првим путујућим глумцима у старој Русији (ОЗ); са обичајима празновања Божића и зимског празника „Святки” (О4); са народним веровањима у добре и зле духове, посебно у кућног духа, заштитника дома и породице (ОЗ); са старим обичајем да се на дан празника после заједничке вечере певају омиљене песме (ОЗ); са обичајима везаним за пресељење у нови стан (ДД2); са елементима руске националне ношње (ДДЗ; ОЗ); са традиционалним руским јелима и традицијом пијења чаја (ДДЗ; ОЗ; РЈ2).

На страницама уџбеника ученици читају о руским националним обележјима – застави, грбу, химни (ДД4; О4); о знаменитостима Москве, Санкт-Петербурга и Београда (ДДЗ; О4; РЈ4); о старим руским градовима, тзв. „Златном прстену”

Русије (ДД4; О4); обилазе српске манастире, градић Тополу у срцу Шумадије и сећају се јунака из Првог српског устанка (О4); упознају се са знаменитим људима Русије и Србије (РЈ4); путују у Јасну Пољану на имање породице Лава Толстоја (О4; РЈ2); читају о чувеном научнику Константину Циолковском и руским астронаутима Јурију Гагарину и Валентини Терешковој – првој жени астронауту (ДД1); о Софији Коваљевској – првој руској жени математичару и Михаилу Ломоносову – научнику, проналазачу, оснивачу првог универзитета у Русији (ДД3; РЈ4); о кијевском кнезу Владимиру и примању хришћанства (РЈ2); о грофу Михајлу Милорадовичу (РЈ2) и многим другим знаменитим личностима из руске историје, културе, науке.

У уџбеницима је снажно изражен васпитни план. Афирмишу се позитивне вредности као што је љубав према школи, учењу, природи, животу на селу, животињама; љубав према позоришту, поезији, књизи, библиотеци, према руској бајци, уметности, науци и култури уопште; љубав према отаџбини, породици, ближњем; брига о себи, брига о здрављу.

Уџбеници пружају широке могућности за тзв. хоризонтално повезивање са другим наставним предметима, посебно са географијом и историјом чиме се језички садржаји проширују, допуњују и прожимају са другим наставним подручјима (Раичевић 2021). Тако се већ у првој години учења ученици упознају са картом Русије и руском климом (РЈ1); уче где се налази Сибир; које су највеће реке у Сибиру, који су најпознатији градови; понешто о биљном и животињском свету: шта је то тајга, какво дрвеће расте у сибирској тајги, шта су тундре; шта је то поларна светлост; шта симболише руска бреза (ДД1; О1). У наредним етапама учења ученици се упознају са народима који живе на територији Русије (РЈ2); са живописним крајем Карелија и његовим чувеним језерима и шумама; са острвом Кизи и ремек делима дрвене архитектуре (ДД4; РЈ2); читају о историјској, културној и духовној повезаности руског и српског народа (РЈ1–4).

Током прве и друге године учења (пети и шести разред) ученици се упознају са стиховима за децу одабраних руских аутора – Самуила Маршака, Агније Барто, Јесењина, Фета и других. Песмице су кратке, zgodне за читање, увежбавање изговора и учење напамет, а одишу ведрином, радошћу, шалом, смехом, игром и као такве дају посебан квалитет уџбеницима. Аутори користе стихове да би приближили деци одређене реалије руске културе, нпр. руску зиму кроз стихове Јесењина, лепоту руске природе кроз стихове Фета, љубав према позоришту кроз стихове Агније Барто (ДД1–2). Циљ песама за децу је да релаксирају, насмеју, развеселе, унесу ведрину и допринесу бољој атмосфери на часу. Стихови се понекад користе са одређеним дидактичким циљем – за увежбавање правилног изговора, интонације, али и за усвајање нове лексике или специфичности руског језика. Ево примера стихова за децу који илуструју значење глагола *идти* у различитим контекстима.

Он мне сказал: «В кино? **Идѐт!**»

Он не спросил: «А что **идѐт?**»

Мол, это к делу не **идѐт**.

Дајут билет – и он идёт.
 (Ах, как костюм ему идёт!)
 Вдаль наша улица идёт.
 Трамвай по улице идёт.
 И дождь на улице идёт.
 А он пешком себе идёт.
 Упорно к цели он идёт.
Идёт... – О том и речь **идёт**.

А. Шибеев (ДД2: 104)

Треба свакако поменути и руске пословице и изреке које су, готово без изузетка, присутне у свакој уџбеничкој лекцији, енигматске прилоге, загонетке, ребусе. У уџбеницима из серије *Давайте дружить* аутори на крају уџбеника дају преглед најпознатијих руских пословица и изрека са одговарајућим еквивалентима, тј. сличним пословицама које постоје у српском језику. Тако већ у 5. разреду ђаци науче пословице типа: Работа и учит и мучит. *Посао и учи и мучи*; Умный товарищ – половина дороги. *Паметни друг – скраћује пут*; Конец – делу венец. *Конац дело краси*; Лучше поздно, чем никогда. *Боље икад него никад*; Век живи – век учись. *Човек се учи док је жив*; Кончил дело – гуляй смело! *Кад си завршио посао, слободно се одмарај (ДД1)* и многе друге.

Важно место у уџбеницима имају и песме за певање. У уџбеницима ДД2–3 и РЈ2 на крају књиге налази се прилог „Пойте с нами! Пойте как мы! Пойте лучше нас!” са песмама о руској природи и зими: „Ах ты зимушка – зима”, „Зимняя сказка”, „Лесной олень”, „Отговорила роша золотая”, „Снег” и друге. Поред развијања љубави према руској песми и певању, поменути музички садржаји стварају позитивну атмосферу на часу, утичу на развој музичког слуха и музичке културе детета уопште.

Језик уџбеника

Један од параметара квалитета савременог уџбеника је свакако и језик којим је он написан. Јасност, разумљивост, доступност, систематичност и комуникативност неке су од основних одлика квалитета савременог уџбеника страног (руског) језика (Кончаревић 2002; Гашић-Павишић 2001; Раргић 2019б). Када је реч о језичким квалитетима, у уџбеницима из серија *Давайте дружить* и *Орбита* уочена је у извесном степену комуникативност, тј. дијалогичност на плану језичког израза. На више места у уџбеницима аутори се обраћају ученику непосредно у форми 2. л. јединице (ређе 1. л. множине) чиме се сигнализира промена односа између аутора и читалаца. То више није званично, формално обраћање, већ близак, пријатељски тон који треба да подстакне ученике на самосталан рад, учење и дружење са уџбеником. Иако уочена комуникативност, тј. дијалогичност није још увек у пуној мери изражена, она свакако представља значајну тенденцију у промени квалитета уџбеника, настојање ау-

тора да сугеришу активан однос према школској књизи и њеним садржајима, да иницирају дијалог са читаоцем и подстакну индивидуални рад, промишљање и закључивање.

Ево једног примера непосредног обраћања ученику са циљем да се укаже на значај одређене језичке појаве – у конкретном случају на могућност промене значења глагола кретања у различитим контекстима.

Как ты думаешь, почему мы подчеркнули некоторые глаголы движения? Правильно. Мы их подчеркнули потому, что в этих стихах и загадке они употреблены не в прямом, основном своём значении, а в переносном. Значит, они могут обозначать не только движение. Видишь, какие это важные глаголы. Запомни их хорошенько! (ДД2: 105)

Непосредно обраћање у форми 2. л. једине уочено је и у случајевима када се ученику жели сугерисати да је градиво већ познато и да даље учење неће бити тешко:

Ты, конечно, помнишь, что когда произносишь русское предложение, то должен (должна) то повышать тон, то понижать тон. Помнишь и то, что интонация вопросительного и повествовательного предложения различаются (...)

Давай возьмём короткие (из одного слова) вопросительные предложения из текста «Куриный бульон» и ответим на вопросы тоже одним словом, только изменяя интонацию. (ОЗ: 126; ДДЗ: 91)

Кроз дијалог, аутори перманентно подстичу развој лексичког фонда и изражајних могућности ученика на руском језику. Већ током прве године учења ученици усвајају важније граматичке термине из уџбеника, нпр. *настоящее время, прошедшее время, повелительное наклонение, единственное число, множественное число, мужской род, женский род, средний род* и уче називе падежа и врста речи на руском језику (ДД1: 171). Уз граматичке термине, у уџбенику за пети разред ученици добијају још и списак важнијих наставних израза, нпр: *возражи, выбери правильный ответ, выпиши, напиши, спиши, назови, запомни, расскажи, обрати внимание, прочитай вслух, ответь на вопросы, разыграйте диалог по ролям, образуй предложения по образцу* и сл. (ДД1: 172). На овај начин, посредством руског језика, проширује се говорни репертоар ученика стручним граматичким терминима и наставним изразима и ствара солидна лингвистичка база за повезивање чињеница о руском и српском језичком систему.

Закључак

Резултати анализе показују да уџбеници проф. Предрага Пипера по својој концепцији, структури, методолошком приступу, дидактичкој обради материјала и квалитету садржаја испуњавају све принципе савремене лингводидак-

тике и теорије уџбеника страног (руског) језика. Уџбенички материјали су разноврсни, прилагођени интересовањима, интелектуално-психолошким и узрасним карактеристикама групе којој су намењени. Теме и текстови су адекватно дидактички обликовани и снабдевени одговарајућим системом вежбања са акцентом на комплексном развијању свих језичких вештина – рецептивних и продуктивних. Изразито комуникативна оријентација битно је обележје анализираних уџбеника и уједно квалитет који их значајно одваја од уџбеника претходних генерација. Уџбенички материјали су разноврсни, приступачни, прилагодљиви и комуникативно применљиви: погодни за читање, постављање питања, препричавање, дијалог, дискусију и развој различитих говорних и језичких вештина. Комуникативни принцип уочен је на свим нивоима и етапама наставе, а такође у обради свих језичких садржаја: фонетских, граматичких, текстуалних, лингвистичких, културолошких. У уџбенику су реализоване све важне функције уџбеника – комуникативна, образовна, информативна, културолошка, васпитна, мотивациона (Бим 1977; Зујев 1988; Арутюнов 1990; Плут 2003; Пешић 1988; Кончаревић 1997, 2002, 2005; Папрић 2019а). Језик уџбеника је јасан, логичан, доступан, разумљив и дијалогичан што је још једна важна одредница савременог уџбеника руског језика у односу на традиционални (Гашић-Павишић 2001; Кончаревић 2002; Папрић 2014; Папрић 2019б). Уџбеници из анализираних корпуса нису само наставна средства за формирање језичких знања и умења на страном (руском) језику, већ могу имати ширу наставну примену. Они прожимају и повезују наставу језика са другим наставним подручјима – географијом, историјом, културом и науком народа чији се језик учи, подстичу комуникативност, мотивацију и активан однос према предмету, школском уџбенику и учењу уопште. Развијају осећај поштовања и отворености за други језик и културу, а уједно јачају осећај сопствене културне и националне припадности. Афирмишу позитивне вредности – љубав према школи, породици, природи, свест о културној и духовној повезаности са руским народом и руским језиком. По многим аспектима које смо навели – комуникативним, културолошким, образовним, васпитним, мотивационим, уџбеници проф. Предрага Пипера представљају значајан допринос српској лингводидактици и прекретницу у развоју уџбеничке литературе у области учења страног (руског) језика у нас.

Цитирана литература

- Арутюнов, Артём Р. Теория и практика создания учебника русского языка для иностранцев. Москва: Русский язык, 1990.
- [Arutunov, Artëm R. Teoriâ i praktika sozdaniâ uĉebnika russkogo âzyka dlâ inostrancev. Moskva: Russkij âzyk, 1990]
- Бим, Инесса Л. Методика обучения иностранным языкам как наука и проблемы школьного учебника. Москва: Русский язык, 1977.
- [Bim, Inessa L. Metodika obuĉeniâ inostrannym âzykam kak nauka i problemy škol'nogo uĉebnika. Moskva: Russkij âzyk, 1977]]
- Гашић-Павишић, Слободанка. „Језик уџбеника”. [У:] Б. Требјешанин, Д. Лазаревић (ур.) Савремени основношколски уџбеник: теоријско методолошке основе. Београд: Завод за

- уџбенике и наставна средства, 2001, 157–169.
- [Gašić-Pavišić, Slobodanka. „Jezik udžbenika”. [U:] B. Trebješanin, D. Lazarević (ur.) Savremeni osnovnoškolski udžbenik: teorijsko metodološke osnove. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2001, 157–169]
- Зујев, Дмитриј Д. Школски уџбеник. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1988.
- [Zujev, Dmitrij D. Školski udžbenik. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1988]
- Кончаревић, Ксенија. Структура и садржај уџбеника руског језика за основну школу: докторска дисертација (рукопис). Филолошки факултет, Београд, 1997.
- [Končarević, Ksenija. Struktura i sadržaj udžbenika ruskog jezika za osnovnu školu: doktorska disertacija (rukopis). Filološki fakultet, Beograd, 1997]
- Кончаревић, Ксенија. Савремени уџбеник страног – руског језика: структура и садржај. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2002.
- [Končarević, Ksenija. Savremeni udžbenik stranog – ruskog jezika: struktura i sadržaj. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2002]
- Кончаревић, Ксенија. „Функционални модел анализе уџбеника страног (руског) језика: теоријско-методолошке основе”. Славистика IX, 2005: 243–251.
- [Končarević, Ksenija. „Funkcionalni model analize udžbenika stranog (ruskog) jezika: teorijsko-metodološke osnove”. Slavistika IX, 2005: 243–251]
- Папрић, Маријана. „Матерњи језик и структура уџбеника страног (руског) језика”. Славистика XVIII, 2014: 505–511.
- [Paprić, Marijana. „Maternji jezik i struktura udžbenika stranog (ruskog) jezika”. Slavistika XVIII, 2014: 505–511]
- Папрић, Маријана Н. „Концепт уџбеника руског језика струке: стање и могућа решења”. Иновације у настави 32 (2), 2019а: 67–79.
- [Paprić, Marijana N. „Koncept udžbenika ruskog jezika struke: stanje i moguća rešenja”. Inovacije u nastavi 32 (2), 2019а: 67–79]
- Пешић, Јелена. Нови приступ структури уџбеника. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1988.
- [Pešić, Jelena. Novi pristup strukturi udžbenika. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1988]
- Плут, Дијана. Уџбеник као културно-потпорни систем. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства: Институт за психологију Филозофског факултета, 2003.
- [Plut, Dijana. Udžbenik kao kulturno-potporni sistem. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva: Institut za psihologiju Filozofskog fakulteta, 2003]
- Раичевић, Вучина. Страни језик у систему међупредметних веза. Београд: Славистичко друштво Србије, 2021.
- [Raičević, Vučina. Strani jezik u sistemu međupredmetnih veza. Beograd: Slavističko društvo Srbije, 2021]
- Папрић, Маријана. „Srpski jezik u udžbenicima ruskog jezika za osnovnu školu”. [U:] A. Pešikan, J. Stevanović (ur.) Udžbenik: stara tema pred izazovima savremenog doba. Beograd: Institut za pedagoška istraživanja, 2019b, 139–154.

Извори

Уџбеници

- ДД1 – Пипер, Предраг, Марина Петковић, Светлана Мирковић. Давајте дружити! 1: руски језик за 5. разред основне школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1994.
[Piper, Predrag, Marina Petković, Svetlana Mirković. Davajte družiti! 1: ruski jezik za 5. razred osnovne škole. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1994]
- ДД2 – Пипер, Предраг, Марина Петковић, Светлана Мирковић. Давајте дружити! 2: руски језик за 6. разред основне школе. Београд: Завод за уџбенике, 2007.
[Piper, Predrag, Marina Petković, Svetlana Mirković. Davajte družiti! 2: ruski jezik za 6. razred osnovne škole. Beograd: Zavod za udžbenike, 2007]
- ДД3 – Пипер, Предраг, Марина Петковић, Светлана Мирковић. Давајте дружити! 3: руски језик за 7. разред основне школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2003.
[Piper, Predrag, Marina Petković, Svetlana Mirković. Davajte družiti! 3: ruski jezik za 7. razred osnovne škole. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2003]
- ДД4 – Пипер, Предраг, Марина Петковић, Светлана Мирковић. Давајте дружити! 4: руски језик за 8. разред основне школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2003.
[Piper, Predrag, Marina Petković, Svetlana Mirković. Davajte družiti! 4: ruski jezik za 8. razred osnovne škole. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2003]
- О1 – Пипер, Предраг, Марина Петковић, Светлана Мирковић. Орбита 1: руски језик за 5. разред основне школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2007.
[Piper, Predrag, Marina Petković, Svetlana Mirković. Orbita 1: ruski jezik za 5. razred osnovne škole. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2007]
- О2 – Пипер, Предраг, Марина Петковић, Светлана Мирковић. Орбита 2: руски језик за 6. разред основне школе. Београд: Завод за уџбенике, 2020.
[Piper, Predrag, Marina Petković, Svetlana Mirković. Orbita 2: ruski jezik za 6. razred osnovne škole. Beograd: Zavod za udžbenike, 2020]
- О3 – Пипер, Предраг, Марина Петковић, Светлана Мирковић. Орбита 3: руски језик за 7. разред основне школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2005.
[Piper, Predrag, Marina Petković, Svetlana Mirković. Orbita 3: ruski jezik za 7. razred osnovne škole. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2005]
- О4 – Пипер, Предраг, Марина Петковић, Светлана Мирковић. Орбита 4: руски језик за 8. разред основне школе. Београд: Завод за уџбенике, 2007.
[Piper, Predrag, Marina Petković, Svetlana Mirković. Orbita 4: ruski jezik za 8. razred osnovne škole. Beograd: Zavod za udžbenike, 2007]
- РЈ1 – Пипер, Предраг, Марина Петковић, Вучина Раичевић. Руски језик за I разред гимназије и угоститељско-туристичке школе: други страни језик – прва година учења. Београд: Завод за уџбенике, 2008.
[Piper, Predrag, Marina Petković, Vučina Raičević. Ruski jezik za I razred gimnazije i ugostiteljsko-turističke škole: drugi strani jezik – prva godina učenja. Beograd: Zavod za udžbenike, 2008]
- РЈ2 – Пипер, Предраг, Вучина Раичевић. Руски језик за II разред гимназије и угоститељско-туристичке школе: други страни језик, друга година учења. Београд: Завод за уџбенике, 2015.
[Piper, Predrag, Vučina Raičević. Ruski jezik za II razred gimnazije i ugostiteljsko-turističke škole: drugi strani jezik, druga godina učenja. Beograd: Zavod za udžbenike, 2015]

PJ3 – Пипер, Предраг, Андреј Тарасјев, Вучина Раичевић. Руски језик за III разред гимназије и угоститељско-туристичке школе: други страни језик, трећа година учења. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1999.

[Piper, Predrag, Andrej Tarasjev, Vučina Raičević. Ruski jezik za III razred gimnazije i ugostiteljsko-turističke škole: drugi strani jezik, treća godina učenja. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1999]

PJ4 – Пипер, Предраг, Вучина Раичевић, Андреј Тарасјев. Руски језик за IV разред гимназије и угоститељско-туристичке школе: други страни језик, четврта година учења. Београд: Завод за уџбенике, 2007.

[Piper, Predrag, Vučina Raičević, Andrej Tarasjev. Ruski jezik za IV razred gimnazije i ugostiteljsko-turističke škole: drugi strani jezik, četvrta godina učenja. Beograd: Zavod za udžbenike, 2007]

Радне свеске

ДД1 РС – Пипер, Предраг, Марина Петковић, Светлана Мирковић. Давајте дружити! 1: руски језик за 5. разред основне школе. Радна свеска. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2006.

[Piper, Predrag, Marina Petković, Svetlana Mirković. Davajte družiti! 1: ruski jezik za 5. razred osnovne škole. Radna sveska. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2006]

ДД2 РС – Пипер, Предраг, Марина Петковић, Светлана Мирковић. Давајте дружити! 2: руски језик за 6. разред основне школе. Радна свеска. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2006.

[Piper, Predrag, Marina Petković, Svetlana Mirković. Davajte družiti! 2: ruski jezik za 6. razred osnovne škole. Radna sveska. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2006]

ДД3 РС – Пипер, Предраг, Марина Петковић, Светлана Мирковић. Давајте дружити! 3: руски језик за 7. разред основне школе. Радна свеска. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2003.

[Piper, Predrag, Marina Petković, Svetlana Mirković. Davajte družiti! 3: ruski jezik za 7. razred osnovne škole. Radna sveska. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2003]

О2 РС – Пипер, Предраг, Марина Петковић, Светлана Мирковић. Орбита 2: руски језик за 6. разред основне школе. Радна свеска. Београд: Завод за уџбенике, 2020.

[Piper, Predrag, Marina Petković, Svetlana Mirković. Orbita 2: ruski jezik za 6. razred osnovne škole. Radna sveska. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2020]

О3 РС – Пипер, Предраг, Марина Петковић, Светлана Мирковић. Орбита 3: руски језик за 7. разред основне школе. Радна свеска. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2005.

[Piper, Predrag, Marina Petković, Svetlana Mirković. Orbita 3: ruski jezik za 7. razred osnovne škole. Radna sveska. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2005]

О4 РС – Пипер, Предраг, Марина Петковић, Светлана Мирковић. Орбита 4: руски језик за 8. разред основне школе. Радна свеска: четврта година учења. Београд: Завод за уџбенике, 2011.

[Piper, Predrag, Marina Petković, Svetlana Mirković. Orbita 4: ruski jezik za 8. razred osnovne škole. Radna sveska: četvrta godina učenja. Beograd: Zavod za udžbenike, 2011]

Марианна Паприч

ПРОФЕСОР ПРЕДРАГ ПИПЕР КАК АВТОР УЧЕБНИКОВ ДЛЯ ВОСЬМИЛЕТНИХ И СРЕДНИХ ШКОЛ

Резюме

В предлагаемой работе даётся обзор авторских учебников по РКИ профессора Предрага Пипера, предназначенных для учащихся восьмилетних и средних школ. Учебники рассматриваются с теоретической и практической стороны: проводится анализ их структурно-содержательных планов, коммуникативных аспектов, организации языкового и речевого материала, системы упражнений, образовательных и культурно-воспитательных функций. Дается оценка упомянутых характеристик с акцентом на коммуникативной направленности и возможности применения полученных знаний и умений в реальном общении.

Цель данной статьи – показать определённые преимущества современной концепции учебников иностранного (русского) языка по сравнению с традиционной. Результаты исследования должны продемонстрировать, что анализируемые учебники отличаются рядом инновационных дидактических решений, прежде всего коммуникативной и практической направленностью, что представляет собой принципиальный поворот по отношению к традиционной концепции учебника иностранного (русского) языка в нашей стране.

Ключевые слова: русский язык, учебник русского языка, восьмилетняя школа, средняя школа, коммуникативный аспект.